

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Барчук Віктор Олександрович

доктор філософії в галузі права,

член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук

м. Київ, Україна

Паладійчук Іван-Любомир Сергійович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Сьогодні актуальним залишається пошук та запровадження нових підходів до управління правоохоронними органами.

Зазначимо, що функції правоохоронних органів у більшості зарубіжних країн є значно ширшими, ніж у МВС України. Так, зокрема МВС Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Нідерландів, Бельгії крім управління поліцією спеціального і територіального призначення здійснюють бінарний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, займаються питаннями, пов'язаними зі стосунками між державою та церквою, соціальним забезпеченням, діяльністю державних архівів, громадських благодійних організацій [1, с. 691].

До актуальності нашої теми відносимо особливості британської поліцейської системи, суб'єктами якої є працівники британської поліції (від констебля і вище), вони наділені відповідними повноваженнями в частині досудового розслідування кримінальних справ. Загальновідомо, що окремого органу чи посадової особи, спеціального призначення для досудового кримінального провадження, у британській поліції немає, тобто кожний із поліцейських фактично уповноважений, здійснювати функцію досудового розслідування, в залежності від ступеню складності справи, в межах початкових(першочергових) слідчих-розшукових дій. Крім того, поряд з поліцією досудове розслідування уповноваженні вести по окремих категоріях справ співробітники королівської митної, пожежної, фіскальної служб Великобританії. Зауважимо, що митний департамент наділений найбільшими повноваженнями для розслідування діяльності організацій і окремих осіб, втягнених у міжнародну контрабанду, наркобізнес, фінансові міжнародні злочини. Дослідженням даної теми: «Особливості діяльності органів поліції у

зарубіжних країнах», займалися провідні науковці: Антонов І. П., Бандурка О. М., Ліпкан В. А., Матюхін Н. П., Тимченко Л. Д., які позитивно характеризували особливості поліцейських функцій коронерів. На думку В.Ф. Дерюжинського, коронери є чиновниками, які уповноважені поєднувати слідчо-розшукові та суддівські функції, що уособлює їх професійну діяльність. Вони проводять дізнання з обмеженого кола справ: у випадках виявлення трупа зі слідами фізичних ушкоджень, чи за фактом смерті при загадкових обставинах, підозрах у підпалі, внаслідок аварії тощо. Засідання суду коронера, який розглядає такі справи, відбуваються на місці злочину. Коронери мають право застосовувати заходи процесуального примусу без санкції суду. Коронерське розслідування ще називають місцевим розслідуванням, масштаби його застосування останнім часом звужуються, а функції коронерів передаються поліції [2, с. 30]. На наш погляд, функції коронерів є дуже корисними для дільничних офіцерів поліції та оперуповноважених, що дозволяє швидко та якісно реагувати на розслідування окремих видів злочинів спрощеного кримінального провадження, представляти інтереси держави у конкретній справі, фактично здійснювати обвинувачення та застосовувати запобіжні заходи без втручання процесуальних керівників.

На відміну від Великобританії, сучасна система правоохоронних органів Німеччини має властиві нею особливості, що складаються з комплексною взаємодією: органів юстиції (федерального і земельного рівнів); поліцейські служби 16 федеральних земель; федеральні поліцейські відомства; федеральне митне відомство (підпорядковане Федеральному відомству фінансів); органи охорони Конституції (Федеральне відомство охорони Конституції підпорядковується МВС ФРН). Управління поліцією здійснюється за напівцентралізованою системою, характерною ознакою якої є обмеження повноважень центральних (загальнодержавних) органів поліцейського управління по відношенню до земельних поліцейських формувань. Поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію значно ширшу від МВС інших країн. Фактично МВС ФРН контролює всі основні сфери внутрішнього життя країни. Структура Федерального Міністерства внутрішніх справ ФРН включає: відділ Z (Центральний відділ, що виконує організаційно-штабні функції та функції взаємодій); відділ G (основні питання внутрішньої політики); відділ V (контроль за дотриманням конституції); відділ O (структура управління, комунальне господарство, статистика, державна звітність і облік); відділ УТК (займається справами біженців, вигнанців, потерпілих від війни і справами культури); відділ IS (внутрішня безпека держави); відділ SM (питання засобів масової інформації, спортивні організації); відділ KN

(цивільна оборона, захист від катастроф, попередження нещасних випадків); відділ D (розробляє і реалізує норми, які регулюють правове становище державних службовців і інші особливості права у виконанні державної служби); відділ P (робота поліції); Поліція Німеччини поділяється на: поліцію громадської безпеки та громадського порядку; поліцію готовності; кримінальну поліцію [3, с. 96]. Вважаємо за доцільне запозичення у Німецької правоохоронної системи здійснення комплексного підходу з конституційної охорони для законодавства і правоохоронних органів України.

Зазначимо потрібність врахування позитивних аспектів функціонування поліцейської системи Франції, яка відноситься до однієї з найстаріших систем Європи. Сучасна поліцейська система Франції представлена складним апаратом з власною структурою, що покликана захищати інтереси адміністрації. Структурно вищевказаний апарат складається з таких підрозділів: національна поліція, муніципальна поліція, жандармерія. Потрібно також наголосити на тому, що всі поліцейські сили країни об'єднані в межах національної поліції, що керується генеральною дирекцією поліції МВС Франції [5, с. 59]. Стосовно Міністерства внутрішніх справ Франції слід також сказати про те, що Міністр внутрішніх справ призначається Президентом республіки і є одним із провідних членів уряду. У складі МВС Франції діють: генеральна дирекція Національної поліції; генеральна дирекція місцевих колективів; дирекція громадської безпеки; дирекція регламентації та права; центральна дирекція управління; дирекція особового складу й навчальних закладів поліції; дирекція технічних служб [5, с. 703]. Контрольні та організаційно-штабні функції виконує Генеральна інспекція Національної поліції. За призначенням розрізняють дві основні системи поліції: адміністративну і судову (кримінальну) [5, с. 38]. Адміністративна поліція займається попередженням правопорушень і виконує інші профілактичні функції. Судова (кримінальна) поліція займається розкриттям злочинів, виявленням обставин їх скоєння, розшуком, затриманням злочинців і передачею звинувачених судовим органам. Розслідування більшості злочинів здійснює судова поліція, офіцери котрої мають право на проведення самостійного попереднього розслідування.

Важливим елементом системи національних поліцейських органів Франції є муніципальна поліція. Історично вона включала до свого складу муніципальну та сільську поліції. Упродовж декількох років мери деяких великих французьких міст, а саме тих, де поліцейський персонал було передано в розпорядження держави, вважали за необхідне створення муніципальної поліції. У невеликих і середніх населених пунктах, а також у великих містах, співіснує одночасно персонал

національної та муніципальної поліції. Французький досвід створення муніципальної поліції в Україні, є на наш погляд нагальною потребою надання публічних поліцейських послуг, профілактики будь-яких видів правопорушень та економією держаних коштів за рахунок місцевих бюджетів [4, с. 6].

З усього вищесказаного можна зробити висновок про те, що вивчення досвіду розвитку поліцейських підрозділів країн Європи може бути корисним для кожної країни, для того щоб брати і залучати до здійснення та покращення держави. Однак не слід забувати, що кожна з поліцейських систем має свою індивідуальну історію розвитку та свою специфіку. Тому одним із основних завдань, яке слід поставити – це вдосконалення органів внутрішніх справ країни з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності провідних країн Європи.

Література:

1. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : монографія. Х. : НУВС, 2004. 780 с.
2. Матюхіна Н.П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Бандурки. Х. : Консум, 2001. 131 с.
3. Антонов И.П. Полиция Германии: История и современность. М., 2000. 144 с.
4. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О.А. Банчук. К.: Москаленко О.М., 2013. 588 с.
5. The Serious Organised Crime Agency. URL: <http://www.soca.gov.uk> (дата звернення 14.01.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-2>

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Біланчук Андрій Володимирович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

В процесі сучасного розвитку суспільства поширеною проблемою виступає таке явище як домашнє насилля. Його вплив розповсюджується у вимірі сучасного соціального простору та лідирує у світі як один із